

Zahrádka, Miroslav

Padesátiny Josefa Dohnala a dvacetiny jeho literárněvědné práce

Opera Slavica. 2004, vol. 14, iss. 1, pp. 44-45

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117783>

Access Date: 22. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

M. Kundera. Obrácený pohled na český vědecký exil reemigrující do České republiky po roce 1989 přinesl příspěvek Zdeňka R. Nešpora (Praha).

K jednotlivým tematickým blokům se hojně diskutovalo: pozornost se soustředila zejména na vymezení badatelského přínosu českého exilu světové vědě v nejrůznějších oblastech, dále na jeho začleňování do nového kontextu, na poznání jeho materiálních a sociálních podmínek, vzájemné komunikace, ale i na objasnění vztahu k původnímu prostředí, z něhož tento exil vyšel. Ačkoli těžiště konference spočívalo v analýze české vědecké emigrace po druhé světové válce, součástí jejího konceptu bylo zhodnocení jinonárodního vědeckého exilu v meziválečném Československu. V tomto ohledu konference přinesla také řadu nových poznatků týkajících se ruské a ukrajinské emigrace. Diskuse zároveň zdůraznila potřebu koordinujícího pracoviště, které by se systematicky a interdisciplinárně zabývalo problematikou emigrace 20. století jako zásadního fenoménu soudobých dějin. Tuto funkci již nyní naplňuje Výzkumné centrum pro dějiny vědy soustředující se na tento specificky historický úsek, k němuž je nutné přistupovat netradičními metodami (např. v důrazu na orální prameny), včetně vyjasňování zvláštního vztahu historiografie a dalších areálových disciplín. Konference tak celkově přispěla nejen k zaplnění bílých míst v oblasti novodobého vědeckého exilu, ale i k intenzivnějšímu začlenění české historiografie do moderních metodologických iniciativ, které v uplynulém desetiletí proklamovaly tzv. emigrantologii jako zvláštní obor na pomezí filologie, kulturní antropologie, historie a politologie komplexně se zabývající fenoménem emigrace, jeho genézou a proměnlivými funkcemi v diferencované struktuře společensko-historických procesů.

Miloš Zelenka

Padesátiny Josefa Dohnala a dvacetiny jeho literárněvědné práce

23. února 2004 oslavil své padesáté narozeniny brněnský literární vědec **Josef Dohnal** a v témže roce mohl bilancovat dvacet let své publikační činnosti. Nejsa obeznámen s jeho rodinnými, zejména otcovskými starostmi, a vědom si jeho obrovských zásluh za vznik a stálou existenci časopisu *Opera slavica*, který spolurediguje a jenž si získal i pevné mezinárodní renomé, hodlám své malé laudatio omezit pouze na hodnotící přehled jeho publikační činnosti. Považuji ji přitom za příslib a rozjezd do budoucích jeho vědeckých výbojů.

Náš jubilant od samého začátku svého badatelského života nejde po kvantitě časopiseckých či sborníkových příspěvků, nýbrž po hlubokém a trpělivost vyžadujícím zkoumání určité problematiky, jež přináší plody promyšlené a vyzývající k novým pohledům na objekt studia. Chtěl bych to dokumentovat na Dohnalových „toulkách“ s Leonidem Andrejevem, na soustavném pronikání do myšlenkové a tvarové podstaty jeho díla, po němž teprve postupně přicházela práce zobecňující a přínosně působící v rozsáhlé světové literatuře o tomto spisovateli. Monografie *Povídková tvorba Leonida Nikolajeviče Andrejeva* přišla v roce 1997 po více než desetileté tvůrčí pouti po jednotlivých problémech Andrejevova díla – od studia filozoficko-estetické koncepce osobnosti,

umělecké interpretace určité tematiky v jeho próze (válka, sebevražda), zkoumání role vypravěče v povídkách a minuciózní analýzy jednotlivých povídek až k obecnějším závěrům při komparaci s tvorbou druhých spisovatelů (Garšin, Kafka, Kruczkowski) a k úvahám o významu expresionismu a symbolismu v ruské a evropské literatuře.

Také „odbočení“ k jiným autorům se podepsalo na andrejevovských studiích a zcela nebyla náhodná svým tematickým zaměřením, ať to byla práce o antitezi v povídkách Gogolových, o žánrových zvláštnostech Turgeněvových románů, o charakterotvorných specifitách u Černyševského, Turgeněva a Zoly, o kategorii času u Garšina, o personifikaci v povídkách Sergejeva-Cenského aj. Cílené byly i Dohnalovy recenze nových prací o Andrejevovi (Cymborská-Leboda), o jednotlivých ruských autorech (Klugeho studie o Čechovovi, maďarský sborník o Turgeněvovi, Koschmalova práce o poetickém systému dramatu I. S. Turgeněva, kniha A. Hansena-Löve o ruském symbolismu aj.). V tomto směru pokračuje tvůrčí aktivita J. Dohnala i po vydání monografie o L. Andrejevovi. Je zřejmé, že jeho zájem o filozofii N. A. Berďajeva a filozofii vůbec, o dílo Valerije Brjusova, A. F. Veltmana, A. S. Puškina, A. Bestuževa-Marlinského, O. Senkovského (časový odstup není důležitý, nýbrž žánrové a obecně umělecké tendence), znovu Turgeněva, M. Kuzmina, M. Bulgakova a o literárněvědné studie Veselovského či Potěbni, mají mnohé společné a uplatní se v budoucí zobecňující práci.

Neuspěchanost, přemýšlivost a solidnost Dohnalovy dosavadní tvorby byla již oceněna ve velké řadě recenzí a poznámek, a to nejen u nás, ale i v zahraničí. Tam také ochotně publikují plody Dohnalova badatelského úsilí – na Slovensku, v Rakousku, v Německu i v Rusku. Náš autor se nevyhýbá ani aktuální publicistice, třebaže je přednostně zaměřen na trvalejší literárněvědnou problematiku.

Tento stručný a neúplný přehled dosavadní tvůrčí dráhy Josefa Dohnala, jak jsem již řekl, je dobrou a poctivou bilancí, ale současně badatelovým závazkem. Česká rusistika by utrpěla újmu, kdyby takový talent ustrnul na dosud vykonaném a nepřinesl jí další – dílčí i souhrnně zobecňující – studie. K tomu nechť mu slouží zdraví a vydrží tvůrčí elán.

Miroslav Zahrádka